

Raziskovalna dejavnost v slovenskem gozdarstvu

Milan HOČEVAR*

Spremembe v političnih odnosih, ekonomskem in lastniškem sistemu, ki so se v Sloveniji zgodile po letu 1991 in jim na kratko pravimo tudi nanzicija, niso prinesle le bistvenih premikov v organiziranosti gozdarstva, temveč tudi v gozdarskem raziskovalnem delu. Medtem ko se je gozdarstvo vsa prva leta po nastanku nove slovenske države, deloma pa še danes, ukvarjalo samo s seboj, z lastnim denacionalizacijo ter gradilo nov sistem javne gozdarske službe, je gozdarsko raziskovalno delo preživljalo eno najtežjih kriz zadnjih 50 let. Ta ugotovitev velja v celoti za Gozdarski inštitut, medtem ko je bil položaj na Gozdarskem oddelku Biotehniške fakultete zaradi še delujočega temeljnega financiranja šolske dejavnosti nekoliko ugodnejši. Morda se moramo zahvaliti le srečnemu naključju in dejstvu, da nihče iz vrst nove oblasti ni hotel prevzeti nevhvaležne vloge pogrebca, da inštitut ni bil ukinjen.

Z vrsto pravnih aktov (Zakon o gozdovih, 1993, Sklep o ustanovitvi Gozdarskega inštituta Slovenije, 1994) je vlada Republike Slovenije znova potrdila nujnost sistematičnega raziskovalnega dela na področju gozdarstva in ga postavila pod okrilje Ministrstva za znanost in tehnologijo, Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Ministrstva za okolje in prostor. S temi formalnimi pogoji pa za gozdarsko raziskovalne institucije še zdaleč niso bili dani normalni pogoji za uspešno delo, ker finančna vprašanja niso bila dosledno urejena.

Gozdarsko raziskovalno delo danes poteka pretežno v okviru nacionalnega raziskovalnega programa Ministrstva za znanost in tehnologijo (temeljni, uporabni in razvojni raziskovalni projekti) in od leta 1994 dalje, tudi ciljnega raziskovalnega programa CRP GOZD, za katerega glavno sredstev zagotavlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Delež tržnih raziskav je zaenkrat še zelo skromen.

Zaradi težav s financiranjem se je precejšnje število raziskovalcev upokojilo, raziskovalni program pa je bil v primerjavi z obdobjem pred tranzicijo močno skrčen, kar ponazarjajo tele številke:

	1990 IGLG	1990 BFG	1990 SKUPAJ	1996 GIS	1996 BFG	1996 SKUPAJ
Število raziskovalcev*	34	23	56	23	20	43
v FTE	29,65	6,20	35,85	19,10	6,30	25,40
Število razisk. ur	50.407	10.528	63.226	32.473	10.706	43.179

* mladi raziskovalci niso upoštevani

IGLG, GIS = gozdarski inštitut; BFG: gozdarski oddelk Biotehniške fakultete

* Prof. dr. M. H., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, SLO

Zelo negativno se na kakovost in nadaljni razvoj raziskovalnega dela odraža močan kadrovski rez, s katerim smo izgubili mentorje in predvsem kolege z bogatimi praktičnimi izkušnjami. Izgube do neke mere nadomeščamo z izobraževanjem novih raziskovalcev v okviru programa mladih raziskovalcev Ministrstva za znanost in tehnologijo, ki pa delež sredstev, namenjenih za našo panogo, že nekaj let znižuje.

Zahteve novega časa so naravo gozdarskega raziskovalnega dela bistveno spremenile. Osnovni cilj ostaja celostno reševanje problemov slovenskega gozda in gozdarstva, vendar je v zadnjem času zaznaven premik na področje širše problematike okolja in prostora. Močno je poudarjeno tudi področje bioloških raziskav, ki se ukvarjajo z razumevanjem temeljnih procesov pri odzivu vegetacije na okoljske strese. Gozd še nadalje ostaja torišče raziskav, vendar ne več edini laboratorij. Sodobne raziskave niso več mogoče brez moderno opremljenih laboratorijev in uporabe vseh možnih pridobitev sodobne informatike. To zahteva od raziskovalcev vedno več znanja, raziskave pa postajajo vedno dražje.

Novi model financiranja gozdarskega dela, ki se premočno naslanja na državo, skriva v sebi tudi nevarnost vse močnejšega oddaljevanja od problemov slovenske gozdarske operative. To še toliko bolj, ker se vse bolj uveljavlja miselnost, da za ocenjevanje uspešnosti raziskovalnega dela, tudi v gozdarstvu, zadostuje indeks citiranosti, ki ga ugotavlja neka ameriška ustanova in ne predvsem relevantnost za slovensko gospodarstvo. Zato je za prihodnja leta zelo pomembno, da znova vzpostavimo povezave, ki so med raziskovalnimi institucijami in gozdarsko operativno nekoč že odlično delovale.

Celotno gozdarstvo, operativa, šolstvo in raziskovalno delo so na razpotju; stoletna, pretežna usmerjenost v gozdno lesno proizvodnjo se definitivno končuje in vznika čas okoljsko poudarjenega upravljanja z gozdnimi viri kot celoto. Gozdni prostor postaja zanimiv za mnoge zelo različne vede, gozdarji pa se bomo v njem ohranili le, če bomo znali tudi v praksi uveljaviti naša sintetična znanja in stoletne izkušnje.